

ДИГИТАЛНА БИБЛИОТЕКА - МОДУЛ "ДИПЛОМНИ РАБОТИ И ДИСЕРТАЦИИ"

Йоана Андреева, Ангелина Гимишева

Нов български университет, София

iandreeva@nbu.bg; agimisheva@nbu.bg

Създаването на автоматизирани бази данни промени в качествено отношение достъпа до библиотечните фондове, като улесни и повиши ефективността от работата на библиотеките, а публикуването им в web-пространството оказва положително влияние върху цялостния информационно-комуникационен, научно-изследователски и образователен процес. В стремежа си да отговори на тези модерни разбирания за свобода на публикуване и достъп до информация, екип от специалисти на библиотеката на НБУ състави техническо задание за разработването на автоматизирана библиотечно-информационна система "Дигитална библиотека". Като отделен модул на тази система през 2002 г. бе разработен специален софтуер, който да разкрие колекцията от дипломни работи и дисертации на студенти и докторанти от НБУ. Автоматизираната библиотечно-информационна система *Дигитална библиотека - Модул "Дипломни работи и дисертации"* осигурява онлайн достъп до каталога на защитените в НБУ дипломни работи и дисертации и предоставя административна, контролна и библиографска информация. Базата дава възможност и за осъществяване на постоянен контрол на всички проблеми, свързани с равнището на подготовка на обучаваните от всички образователни степени в НБУ, за анализ на тенденциите в обучението и научно-изследователската дейност в Университета чрез използване на цитат и контент-анализа, както и други библиометрични, наукометрични и статистически методи. Разработеният нов модул се състои от две части - **административна**, която дава възможност за библиографска обработка, редакция и извършване на служебни справки и **публична**, която е предназначена за визуализиране на библиографските описания по предварително зададени критерии.

Библиографската обработка е основно поле на **административната част**, в която се създават нови и се редактират вече съществуващи библиографски записи. Елементите на библиографското описание при този уникален фонд (дипломни работи и дисертации) са два типа: *задължителни* (автор, факултетен номер, тема, вид на документа, научен ръководител, степен, факултет, департамент, програма, сигнатура, физически характеристики, ключови думи, съпроводителни материали и

език на документа) и *препоръчителни* (рецензент, година, дата на защита, място на защита и оценка). Това поле дава възможност и за контролна информация чрез следните допълнителни функции: *прелистване* (преглеждане на вече въведените записи, подредени по различни критерии, например: инвентарен номер на записа, автор, научен ръководител, заглавие и др.), *таблицы* (допълнителна възможност за редактиране на свързаните с основния библиографски запис данни, например имена на автора, научния ръководител, департаменти, програми и др.).

Справките са изключително ценно със своята информативност поле на административната част, което дава възможност да се визуализира информация за брой на записите, азбучно подреждане на документите по име на автора и данни за броя на дипломните работи с един и същ ръководител, с един и същ рецензент, от един факултет, от един департамент, за всяка програма и за определен период от време. **Публична част** на Модул "Дипломни работи и дисертации" дава възможност за визуализация на намерените резултати от два вида онлайн търсене: търсене по индекс и разширено търсене. Различните възможности се определят от показателите, които се включват при задаване на критерия за търсене.

Търсенето по индекс дава възможност за търсене по следните показатели: име на автора, заглавие, име на научния ръководител, име на консултанта, име на рецензента, ключова дума (предметна рубрика) и инвентарен номер на документа.

При Разширеното търсене вече се дава възможност за комбиниране на критерии и възможност за "прелистване" на защитените дипломни работи и дисертации по програмите за обучение в НБУ.

Автоматизираната библиотечно-информационна система *Дигитална библиотека - Модул "Дипломни работи и дисертации"* предвижда да се развива чрез текущо попълване на базата данни с библиографски описания на нови дипломни работи и дисертации, защитени в НБУ. Бъдещото развитие на модула е свързано с нов етап, при който библиографското описание да бъде придружено с допълнително сканирани изображения на рецензията, библиографията и съдържанието на документа. Наред с традиционните библиотечни бази от данни със справочна, обзорна и реферативна информация, както и тематично обособените бази от данни, пълнотекстовите бази променят в качествено отношение достъпа до библиотечните фондове. Един пълнотекстов достъп до този фонд от библиотеката на НБУ ще осигури надеждно съхраняване посредством дигитализация и елиминиране на проблемите, свързани с физическото място.

Перспективите са свързани и с едновременен on-line достъп на няколко потребители, дистанционно използване на информацията и създаване на нови читателски навици. Естествено не бива да се забравя, че този пълнотекстов достъп трябва да бъде съобразен със закона за авторското и сродните му права и не бива да се допуска неправомерно използване на информацията и не на последно място, че е необходимо да се осигури надеждна техническа защита на базата данни.